

1. „Novice“. Izhajajo pod vredništvom dr. Jan. Bleiweis-a že 18 let in so med ostalimi časopisi kakor matica med bčelami, ki na vse strani skerbi za blagor svojega ula. S pomočjo najizverstnejših pisateljev slovenskih prinašajo toliko zanimivega in koristnega branja, da jih vsak, kdor jih pozna, visoko čišla in z veseljem prebere in zopet prebira, naj si bo boren kmet ali učen gospod.

2. „Slovenski Glasnik“. Verlo se obnaša že tri leta pod vredništvom Ant. Janežiča v Celovcu; pisan je za izobražene Slovence in pripraven posebno za slovensko mladež, ker prinaša kratkočasne in podučne članke, spisane večidel od dijakov dunajskega vseučilišča.

3. „Slovenski Prijatelj“. Izhaja že devet let v Celovcu pod vredništvom Andr. Einšpieler-a in skerbi vestno za duševni napredek našega naroda.

4. „Zgodnja Danica“. Vredjuje v Ljubljani Luka Jeran. Že 13 let potuje po slovenski zemlji, je skoz in skoz pobožnega obsežka, in je, kakor je „Slov. Prijatelj“ posebno pripraven za duhovne gospode, pripravna za prosto ljudstvo.

5. „Drobtinice“ za leto 1860. 14. tečaj, vredil M. Stojan. Čeravno jih je bil lani mraz poparil, so se vendar zopet okrepcale na veliko veselje slovenskega ljudstva, kteremu so tako potrebne kakor žejni zemlji dež o poletnem vročem času.

6. „Narodnost in slovenstvo“. Spisal J. Rogač. Dokazuje gospod pisatelj v tej knjigi, kako potrebno je čislati narodnost tudi v kersanskem obziru, in koliko pripomore narodna zavednost k pobožnosti in pravi kreposti ljudstva.

7. „Slovenske zdravice“. Zložil Juri Fleišman. Razveselile so vsakega, ki si rad zapoje pošteno pesmico v družbi prijatlov pri kaplji rujnega vinca.

8. „Slovenska Gerlica“; 5. zvezek. Pesmi Prešernove, napevi Mašekovi. Pesnik in skladatelj počivata v hladnem grobu, njune kosti trohniijo pod grudo, oba spita večno spanje v črni zemlji do sodnega dné; ali njuni umotvori živijo med nami, razveseljujejo nam serca, budijo nas k delavnosti in vabijo k posnemanju. Težko smo pričakovali Gerlice, prišla je in prinesla nam zraven medú dosti pelina, opomnivša nas: ni ga več, ki me je poslal k vam!

9. „Slovenska Gerlica“; 6. zvezek. (Kakor pri 5. zvezku).

10. „Pesmi“. Zložil Fr. Cegnar. Ime slavnega pesnika je toliko čislano po vsi Slovenii, da ga vsak domorodec z radostnim spoštovanjem izustuje.

11. „Pesmi“. Zložil Miroslav Vilhar. Zaslužijo, da se po izverstnosti svoji uzporedijo s Cegnarjevimi.

12. „Nemško-slovenski slovník“. Vredil Mat. Cigale. Imenitno in prekrasno delo, o kterem so naši časopisi že govorili o svojem času.

13. „Porodoslovje za babice“. Spisal dr. A. Valenta. Neprecenljiva knjiga, ktera žuga spodriniti marsiktero staro neumno baburino in ohraniti nekteri materi zdravje ali celó življenje. Enakih bukev še ni imelo Jugoslavenstvo; tako so umevno pisane, da jih lahko razume vsaka kmečka ženska.

14. „Slovenski koledar 1861“. Spisal Peter Hincinger. Kakor prejšne leta, nam je tudi letos dobro došel koledar, ki hrani v malem predalčku mnogo podučivnih pa tudi zabavnih stvari.

15. „Pratika vélika“. V imenu kranjske gospodarske družbe za prosto ljudstvo spisuje dr. Bleiweis. Knjižica, ktere kupiti ne zamudi noben kmet in malokteri gospod.

16. „Ljubice“. Četvorka po slovenskih napevih za klavir zložena od Fr. Blažka. Lepo darilo našim krasoticam.

17. „Občna povestnica“. Spisuje Miha Verne. Doklada Novic. Utegnila bi dobro streči pri podučevanju v gimnazijah po ustrojenji šol po cesarskem ukazu.

18. „Slovenske večernice“, I. zvezek. Izdaja društvo sv. Mohora, ki je krepko stopilo na noge po večletnem pešanji. Donašajo „večernice“ obilo število mičnih pripovedk in podučnih spisov za prosti narod.

19. „Slovenske večernice“ II. zvezek. (Kakor pri prvem zvezku).

20. „Družtveni Koledar 1861“. Tudi prostemu ljudstvu namenjen od društva sv. Mohora.

Dalo bi se navesti še nekoliko molitvenih in bukev pobožnega obsežka.

Gospodarili smo dobro, Bog daj, da bi k letu še boljše. Od izhoda nam ustaja zarja; ne zamudimo delati dokler je dan, da nas ne prehití noč nemila! A. K. Cestnikov.

Dopisi.

Na Dunaji 7. jan. * — Čeravno nas Slovence deržavnopravne razmerja nekako ločijo od Horvatov, vendar nam pravi serce, da oni so naši pravi bratje in da njihna sreča je in bo (če ne naravnost, vsaj posrednje) tudi naša sreča. Kar se za-nje veselega prigodí, mora oveseliti tudi nas. Z veliko radostjo smo torej zaslišali novico, da je presvetli Cesar gosp. dvornemu svetovavcu baronu Metelu Ožegović-u, možu krepke neomagljive volje in prostranega znanja, enemu izmed prvih horvaških domoljubov in prijatlov slovanske omike, podelil častni naslov ekscelencije in službo stanovitega deržavnega svetovavca. Od tako globoko prepričanega in serčnega rodoljuba, ki srečo Avstrije le v resnični enakopravnosti vseh njenih narodov vidi, smejo ne le Horvatje, temuč Slovani sploh in zlasti Slovenci, pa tudi drugi narodi, ki jim je mar za obstanek Avstrije vsem plemenom enako pravične, pričakovati za terdno, da bo o vsaki priliki v sejah stanovitega deržavnega svetovavstva in v velikih zborih pomnoženega deržavnega svetovavstva (zoper katero se sicer nekteri narodi zlasti Magjarji upirajo, ki je pa vendar neogibno potrebno za veljavo, moč in edinost našega cesarstva) krepko njih zadeve in svete pravice zagovarjal in branil. Če so se Horvatje v zadnji dobi svoje lastne časti in veljave zavedli, da z Magjarji govore kakor narod z narodom (Bog daj, da bi se tako deržali tudi zanaprej!), mora se zlasti pripisovati temu prevzvišenemu gospodu, kteri se je, bi djal, odkar je živ (sosebno pa v ogerskih deželnih zborih do leta 1848) bojeval zoper lakomno in krivično magjarstvo, med tem ko je poštene, drugim pravične Ogre vedno čislal. Njegove so namreč tiste misli, ki jih je časnik „Agrar Zeitung“ v listih 274 in 275 l. l. zastran zveze med Ogri in Horvati na znanje dal in kterih kratek posnetek je ta-le: Od nekdej so Horvatje in Slavonci imeli samostalno deželno upravo in v ogerskem deželnem zboru je bilo samo njih kraljestvo kakor kraljestvo samostalno po odbranih možéh namestovano. Še le po tem, ko je magjarski jezik v ogerskem deželnem zboru spodrinil latinskega, in ko je ogerski zbor po premoči magjarske večine začel spodkopavati samostalno upravo horvaško-slavonskega kraljestva, unel se je zavolj narodnosti, kakor drugač ni bilo mogoče, hud prepir med obema narodoma. Da bi se ta žalostna razpirtija ne povernila, mora Horvaška in Slavenska z Dalmacijo imeti svojo, od Ogerske popolnoma neodvisno deželno upravo v političnih in pravosodnih rečéh na vseh stopnjah, toraj tudi posebni najvišji dikasterij pri dvoru presvetlega kralja, se vé da svoj lastni deželni zbor; ker drugači ni mogoče ohraniti slovanske narodnosti niti samoupravstva. Da bi pa med Horvati in Ogri vendar ostala zveza, kakoršne je potreba obema za obrambo narodnosti in svobode zoper kterega koli napadnika, in da bi se deželne naprave in postave obeh narodov preveč ne razšle ena od druge, svetuje omenjeni sostavek, da bi horvaško-slavonski zbor iz svoje srede odbiral po nekoliko mož, kteri bi se zastran vkupnih zadev in reči postavodavstva pomenjali z enacimi odborniki

ogerskega zbora in tako med obema narodoma ohranivali sočutje in enakost v deželni uredbi, kolikor je enakosti treba. Ravno po takih odborih, misli slavni domorodec, bi utegnili tudi drugi deželni zbori avstrijskega cesarstva, kakor: česki, moravski in šlezki, dalje zbori slovenskih dežel in neko medsebojno občenje vpeljati, pa vendar samostalnost ohraniti. — Druga vesela novica zastran horvaških reči je ta, da je gosp. Ivan Mažuranić, med jugoslovenskimi pesniki in pisatelji pervak, čigar bistroumna glava in neomadežano rodoljubje že davno sluje, postavljen za predsednika horvaškega dvornega dikasterija, v kateri službi utegne imeti priliko v zbirališčih ministrov spregovoriti tudi ktero za pravice vseh avstrijskih Slovanov. Da mu je čast horvaške samostalnosti in narodnost slovanska pri sercu, spričujejo nam imena slavnih mož. kakor: Štrosmajer, Kukuljević, Vukotinić, Erdödy itd., ktere je po njegovem nasvetu presvetli Cesar na vse žive dni imenoval za velike župane ali nadžupane. — Kakor se mi Slovenci serca nadepolnega oziramo na svoje jugoslovenske brate, upamo, da tudi oni nas ne bodo pisano gledali zavolj peščice nemškutarjev našega rodú, ktere jim je v zadnjih letih nemška birokracija, ne pa blaga Slovenija poslala; ker vemo, da so po zapisniku sabora trojedne kraljevine Dalmatinske, Horvatske in Slavonske godine 1848 u članku XI. pod točko 6. že ondaj bili zaključili ovako: „Da se kraljevina Dalmatinska kao celoviti dio sa trojednom kraljevinom sjedini, — a ostale jugoslavjanske pokrajine monarhie avstrijske, kao što je novoustrojena Srbska, za tim dolnja Štajerska, Koruška, Istra i Gorica (Kranjska je menda bila le po goli naključbi izpuščena), da se u bližnji savez s ovima kraljevinama metnu“.

Na Dunaji 12. jan. H. B. — „Vojvodine ni več, zaranjena je“, pravi serbski domoljub Milutić, pravijo drugi domoljubni Serbi in pravimo tudi mi z žalostnim sercom, ki hočemo biti ravnopravni Avstrijanci. Vojvodine ni več, ker je zedinjena (kako? se bo še le pokazalo) z ogersko krono. Niso sicer Serbi sploh zoper to; al narod — pravijo — bi se bil moral v skupščini poprašati, ter stalno dogovoriti, s kterimi pogodbami da pristopi, ker „clara pacts, boni amici!“ in ker tudi dobro pomni, kako so Magjari ne davno z njimi ravnali. Tedaj pred vsem drugim pošten dogovor in javne pogodbe z ljudstvom, ki ima svoje pravice in je narod, ki more reči: „I jedan Srbin, ako ostane, on je narod!“ In nikdar tudi niso Madjari Serbe „na sablju“ dobili, ter jih podjarmili, namreč so bili s pogodbami in svojimi pravicami pod njihovo krono. Kdo pa jim zdaj po oklicanem zedinjenju bo porok, da se pogodé, da bo za-nje pravično in tudi Madjarom všeč? To mervico v spomin bivše samostojne Vojvodine! — Bati se je pa tudi, da ne bo danes ali jutri s trojednim kraljestvom ravno taka se zgodila, da bode „pars adnexa“, ker je grof Apony „judex curiae“ izvoljen, ki je menda le s to pogodbo to visoko službo prevzel. Kako da bo, se bo kmali pokazalo in če bo „pars adnexa“, so zastonj Jugosloveni leta 1848 in 1849 krí preivali, zastonj se bili za svobodo in samostalnost svojo! Zatorej „videant consules! — Kako pa tukaj pri nas? — Grozno sumljivo je to, da nekteri tako imenovani „liberalni“ pa gadje dunajski listi — in na njih čelu „Presse“ — na vrat na nos proti cesarskemu diplomu od 20. okt. vpijejo in pišejo: da bi namesto državnega zbora le sam nemško-slovanski zbor dobili! Le tako pravijo, še moremo z Ogrri v ravnovagi ostati, drugače je — viža ven! Tudi kličejo za te dežele, eden huji memo družega, za novo vstanovitev ministerstva nauka — ob enem: spet ponoviti v teh deželah se vé da v manjši meri centralizacijo, to je, rešiti še Nemčii na Dunaji, kar se dá, da se bo sopet v vsem lože šopirila na račun in žalje družih, toda ustavnih narodov! Če je pa, Slovenci! res, da živimo v važni pa ne-

varni dôbi, po kateri pride ali srečna ali nesrečna prihodnost ne samo nam, ki se izobraženim prištevamo, ampak vsemu ljubemu narodu, ki ga tarejo križi in nadloge in težave na vse strani, in je brez dvombe rešenika vreden; če je res (se vé da je!), da imamo svoje zagotovljene pravice in da imamo tudi mi v veličanski versti ustavnih avstrijskih narodov biti in se lastnega svobodnega življenja veseliti, v zboru „viših“ govoriti in se o domačem in državnem blagostanji posvetovati; če je res, da tudi pri nas veljá: „vox populi, vox Dei“ in da nismo in ne moremo biti igrača nekterih tujih ali nehvaležnih domačinov, kterim sicer dobro dé naš domači kruh, blagor naš pa nič manj ko to; če je res, da si vsak svojo srečo kuje, in da le tisti kaj najde, kdor iše, stanovitno iše, in se dela s terdno voljo in možato poprime: oh! ne zamudimo sedanje prilike, bodimo najpred dobri domačini z besedo in z djanjem, da se ustanovi tudi potem mogočna Avstrija, ker le sami terdni, močni in prerorjeni moramo k novi veliki državi pomagati! Ne bo to toliko dobro za nas, kolikor za naše naslednike, ker gerdo bi bilo, da bi rekli: „za nami (naj pride) povodenj!“ In čemu tudi, da bi le nekteri se mučili (kakor za kratek čas) s slovenstvom, ali k večjemu serborita mladina in častno duhovstvo, stari pa in druga večina bi ga pa zasmehovali, z nogami teptali in komaj še terpeli? Čas hiti in kliče vedno „naprej, naprej“ (že od lani tudi pri nas skorajda z močnim glasom!); vlada sama je 20. oktobra povzdignila glas „naprej!“ in ni ga naroda, da bi še spatí mogel, veliko se jih okoli nas že giblje in kliče „naprej!“ Začnimo strojiti v domači hiši, delo samo bo mikavno ter vabivno na vse plati, in blagoslov od zgorej mu ne bo zaostal, ker delo je pravično in pošteno!

Od Primorja 5. prosenca. K. — O političnem obzorji le toliko, da je pri nas ravno tako megleno kakor po vsi Avstrii ali prav za prav po celi Evropi. Al pustimo politične homatije, povejmo raje kaj bolj realnega. Nekteri gospodje državni svetovavci so pretečeno poletje v Beču zastran žandarjev prav tako besedovali kakor ženica poterpežljivega Joba v svetem pismu, namreč „žandarji niso potrebni, pa dosti koštajo“. Število žandarjev se je res zdaj jako skercilo, al ostali so davki pri starem — in kar manj žandarjev imamo, so pa lupeži in pa tatje svojo rokodelstvo tako prederzno ponavljati jeli, da ljudstvo pri nas povsod čez to toži in godernja. — Pred malo dnevi je bil poštni voz v Istri in na starega leta večer na reški cesti blizo Hrušice obropan. Kaj tacega se vés čas, ko smo žandarje imeli, menda nikdar zgodilo ni. — Neki teržašk časnik mestnega župana, viteza Tomazin-a, ki je odločil, se v pokoj podati, sila zarobljeno napada. Nepristranski mestnjani pa vse drugač mislijo, ter samo to željo imajo, da bi po njegovem odstopu le njemu enacega moža zopet za župana dobili. — Tukajšni skozi in skozi slovenski Brežani, ki jim je pa žalibog! na Gorenskem jako čislana brežanka že pred več leti potekla, po pravici pričakujejo, da bo tudi za-nje cesarski patent od 20. oktobra l. l. obveljal in da bo enkrat njihove ostudne zaveze z italijanskim Koprom konec. V ta namen mislijo zopet vikšemu poglavarstvu prošnjo predložiti. Prav tako! le prosite in se vam bo dalo; išite in bote našli, terkajte in se vam bo odperlo! Al ne samo zavoljo nadležnosti vaše, ampak zavoljo „pravice“ se vam mora dati, česar potrebujete.

Iz Karlovca 6. jan. L. M. K. — Da bi tudi vam Slovencom novo leto srečno bilo, želimo Karlovčani vsem poštenim Slovencom iz serca. Ako se na pretečeno ozremo, vidimo, da je nam na političnem obzorji stare pravice sopet povernilo. Bog daj, da bi novo leto pravedno bilo tudi vam milim bratom Slovencom! Spominjamo se pri tej priliki, kar je pesnik pel:

„Četiri su Bogom dane,
Najstarije naše grane,

Četvori je narod taj:
Srbli, Hrvat, Bugari
Te Slovenci, korien stari,
U toj slozi zemski raj“.

Al kaj! to so le lepe poezije. Obernimo se raje na praktično stran. Čeravno je združenje Dalmacije s Hrvatsko gotovo, nas vendar ne veseli slišati, da neka dušmanska stranka tam po sili to zabraniti hoče. Morebiti bote tudi prašali: Kaj je pa s staro kranjsko Reko? Tudi tam imamo takih neprijateljev, kateri nečejo o zedinjenji Reke s Hrvatsko nič vediti; eni jo vlečejo na Talijansko, drugi na Magjarsko. Ako te dve stranki napeljujete na svoj „historički“ mlin, bi menda Vi Kranjci še z večim pravom lahko rekli, da Reka je kranjska, ker je enkrat k kranjski deželi spadala.* — Pri nas od novega leta razun „Obče poslovni novin“ tudi lokalni list „Karlovački Viestnik“ imamo, kterege naša čitaonica izdaje dvakrat na teden, in kateri utegne tudi Kranjcom in Slovencom v obče zanimiv biti, ki mnogo z nami terzujejo. — 3. dan t. m. smo imeli veliki ogenj v terdnjavi, pa vendar hvala Bogu, da ste le dve lesene hiši pogorele. Pri nas je zavoljo terdnjave dosti lesenih hiš in zategadel zmiraj dosti nesreče. Kdaj nek se nam bo svobodno zidanje hiš dopustilo? Čas za to bi že davno bil, in lepo mesto bi bilo se že jako razširilo.

Iz Haloz na Štajarskem 10. pros. — 8. t. m. je nek c. k. poverenik pri sv. Barbari v Holozah pregledoval volivski spisek od leta 1849 z župani, prisežniki in drugimi možmi. Pred tem delom je treba bilo razjasniti, kdo nima pravice voliti, da se ima volivski spisek deželnemu namestništvu poslati na pregled, in za kakih pet tednov bo se volilo. Volitnemu spisku je priložen razglas, ki naznanja, da, ako bi kdo kaj imel ali vedil proti kateri vpisani osebi, volivstvu ali opuščanju kakega moža, se pritoži v vpozivnem zapisniku, ki je pri županu razgernjen. Poverenikova reč je bila tudi overe za volitev razložiti. Vse to se je res zgodilo, al — ne slovenski, ne nemški (kar bi zastoj bilo, ker razve dveh ali treh nikdor nemški ne zna, pa šče ti kako!), temoč v nekoj mešanci, ki ji naši ljudi pravijo „otrobe vezati“ brez ene po govornih pravilih zložene povedi: „gor pusti ležati lista“; „to poslali na štohalteria“; „kundmahenga na hrama gor djati“; „švarenga v protokola pišo“; „tisto ne morem vaš gor pisat“; „kdo v aresti ali štrafenga bili“ itd. Po taki razkladi so možje o razumku poprašani odgovorili konči nekteri, da vedó, kar jim je hotel povedati. Res posebni dar Božji je, da neučeni ter ne prav školani Slovenci tako gnjusno pokvarjeno besedo razumejo. Tako se našemu seljaku zakoni razkladajo! Mili Bog! tako se tvoj prelepi dar kviri, ter v spake sprevrača. Ni li to nezmeren greh proti tvojim naredbam, našemu milemu jeziku ter tudi nemškemu? Pravičnost! šče te izdaj odnikodar ne? Lepa si golobica moja, prijateljica moja, zaročnica moja, pridi, pridi in razveseli me! Rečena „kundmahenga“, obešena zvunaj na steni predstojnikovega hrama, in vse drugo je pa vendar po nemški. Kako za Boga druzega bode si mogel naš Holožan to tolmačiti? Mislili smo, da bode po novi državni sostavi tudi nam nova doba napočila; pa dosle še ni sledú ne tirú o nji. Kamenje se nam daje za kruh, akoravno se ustavljamó in upiramo takim napakam,

*) Ako bi prepohlevna Kranja knjigo svojih „historično političnih“ pravic odperla, bi marsikaj našla, kar je nekđaj njeno bilo. Tako, na priliko, je za avstrijskima vojvodoma Albertom III. in Leopoldom III. v letu 1374 z mnogimi družimi okrajnami tudi Reka kranjski deželi vdružena bila, in Ljubljana je središče in poglavno mesto poprej posamnih majhnih okrajin bila. Okoli leta 1527 in pozneje ste bile mesti Reka in Terst kranjskim „deželnim in dvornim pravom“ podložne; Reka je plačevala kontribucijo kranjskim stanovom, in cesarski ukaz od 26. nov. 1539 pravi, da Terst in Reka sta na Kranjskem. Še le cesar Jožef I. je Reko izročil ogerski kroni, pa ji je ni popolnoma vdružil. Vred.

ter hočemo in terjamo pravico za svoj jezik v ime Boga, čegar dobrotljivost nam ga je podariti račila, — v ime svetlega cesarja in od cesarja Franca Jožefa I., ki je vsem narodom svojim 20. oktobra ravnopravnost zagotovil, v ime poštenega slovenskega naroda, ki kakor svoje življenje iskreno ljubi svoj jezik, pokoren kakor drugi narodi nosi vse državne bremena, ter je vsele bil zvest vladarju. Svet sodi, je li naša terjatev pravična ali ne! Holožan.

Iz Gradea 5. prosenca. Dr. R. — Tukajšni mestnjani se že kaj živo poganjajo za to, da se uresničijo še komaj napovedane nove pravice. Pogostoma se pogovarjajo o volitvah v mestno starešinstvo, akoravno še se niso stranke čerstvo ustanovile. Pozná se, da dihamo nov zrak. Vse se trudi, spraviti svobodoljubne možé korenitega značaja na imenitne mesta občinske uprave, saj je občina (srenja) podlaga države. Kaka je una, taka je ta. Živo pričakujemo, da se bodo tudi naši rojaki zavedili važne sedajne dóbe, da postavijo povsod po slovenskih mestih, terjih in vaséh prave možake na čelo. Mi Slovenci moramo posebno na to gledati, da dobimo v občinske odbore take možé, ki se zavedajo, da so Slovenci, katerim grejo enake pravice na zemlji domači, kakor jih vživajo drugi narodi na svoji. Ni tedaj treba, da bi pri občinah po deželi mogli župan in odborniki znati nemški jezik, ker bode odslej tudi naš mili jezik materinski dobil večje pravice, ter se ga bojo bolj resno poprijeti in naučiti morali tisti, kateri bodo kot uredniki opraviti imeli z našim narodom. Perva skerb novih namestovavcov pa naj bode, da se širijo vednosti in znanosti po vseh kotičih slovenskih dežel. Že imamo, hvala Bogu, podučnih knjig in časnikov lepo število; dajajte jih torej nadepolni mladini. Med časniki so posebnega ozira vredne naše ljube „Novice“, ktere že 19. leto budijo prebrisane Slovence v živobitje. „Novice“ so sveto svojo nalogo slavno izverševale in jo še izveršujejo. Njih obseg je namenjen za vse stanove, posebno pa za gospodarje in obertnike slovenske, čeravno jih tudi učeni kaj radi prebirajo. Sežite tedaj po tem zares národnem listu, kterege bi sedanji čas ne smelo maujkati v nobeni občini, da si tako sosedje ob nedeljah in praznikih in dolgih zimskih večerih čas koristno kratijo. Na občinske stroške se „Novice“ kaj lahko naročijo in ne bode se poznal še v tako mali srenjski denarnici tak izdajek. Naši domorodni duhovni gospodje naj vodijo pri tem svoje ovčice; saj je razprostranje znanosti Bogu dopadljivo delo. Radovedni bomo prebirali imena tistih občin (sosesk), ktere si bodo na stroške naročile „Novice“, ktere ob enem prosimo, naj nam jih razglasé.*)

V Cerknici 12. jan. * — Z zavidljivim očesom gledam naše brate na jugu. V tem, ko sedé že oni za mizo narodne enakopravnosti mnogojezične Avstrije, terkamo mi še zmiraj na vrata, ter prosimo, milo prosimo: za Boga, dajte nam, kar nam gré po Božji in cesarski postavi, odprite tudi našemu jeziku vrata v šole in uradnije, saj je olikan in lepo oblečen, da se mu ni treba sramovati svojih družih bratov po prostorni Avstrii. Pa Bogu bodi milo, namest poslušati in uslišati naše pohlevne pa pravične prošnje, tiše nam vrata, odganjajo nas od njih in zmirjajo nas s panslavisti, demagogi, puntarji in Bog vé, kako še. In kdo so ti, kateri tako delajo z nami? Pravi Nemci ne, ker oni vedó keršansko zapoved: Dajte vsakemu, kar mu gré. Ampak ti so tisti, ki jih je rodila slovenska mati, izredila slovenska zemlja in ki jih še zdaj redí slovenski kruh, ti so volkovi v ovčji obleki, ki se ustavljajo cesarski postavi in so se izneverili narodi. Cesarska postava, ki mora vsakemu državljanu sveta in neprelomljiva biti, je, naj ima naš jezik po Slovenskem tiste pravice, ktere ima, postavimo, nemški po Nemškem, pa ti naši nasprotniki že najdejo kako pretvezo, da veržejo pod klop cesarsko postavo.

*) Radi.

Naš narod, zavedši se svojega bitja, tirja svojo narodno veljavo, pa ti jo nam podkopujejo, ozirajo se le po njim edino zveličavni nemščini zopernatorno ustavlja se tirjatvam domoljubnim. Ali niso tedaj ti, ki se hliuijo dobre podložne, da ne rečem sovražniki, saj zoperniki cesarjevi in narodovi? In tacih se še nahaja mnogo sèm ter tjè po Slovenskem. Oni sedé po katedrah nižjih in višjih šol, kjer bi se imela ljubezen do domovine vsajati v mladostne serca; oni zapovedujejo in delajo sodbe ljudstvu v njemu nerazumljivem jeziku, ker menijo, da je narod zavolj njih, ne pa da so oni zavolj naroda; taki zaslepljenci so tudi v kmečkih in gosposkih suknhah po deželi, ki so toliko klopi dergnili po šolah, da mislijo, Bog vé, koliko da veljajo, ako zaničujejo domačo besedo bahaje se s ptujo; celó med njimi, ki služijo v svetišču Gospodovem, so, pa hvala Bogú, le prav redki, ki še zmiraj sline cedé po priljubljeni ptujšini, kakor nekđaj Izraelci v puščavi po egiptovskih piskrih. Kakor učimo spoznati škodljive in strupene zeliša, da se jih varujemo, tako spoznavaj tudi ti, mili moj narod, svoje nasprotnike, da se jih varuješ in milovaje njih slepoto ogiblješ. Avstrija se prestvarja. Posamne dežele dobivajo nazaj svoje zgodovinske pravice, narodi svojo naroduost in ž njo javno veljavo svojega jezika v šoli in uradni. Slovenci, povzdiguemo tudi mi svoj glas, da ne zamudimo pripravnega časa! In to ne samo po slovenskih časnikih, ker teh menda ne berejo veliko na Dunaji in zato ne zvedó iz njih naših želj in potreb. Ne zanašajmo se tudi ne veliko na druge, ampak sternimo se sami, spišimo prošnjo in pošljimo jo slavnemu ministerstvu na Dunaj. Iz tega namena se zberite domorodni korenjaki v Ljubljani, zložite prošnjo, in pošljite prepise po vsem Slovenskem, da nabiramo podpise in izročimo jo potem sl. ministerstvu. *) Kakor je državni minister Galicijane prijazno sprejel in poslal potolažene domú, tako bo tudi našo prošnjo. Kadar smo to vse lepo in prav poskerbeli, skerbimo pa še, da spravimo svoje može v deželne zборе, ki se bodo z živo besedo potegovali za naše pravice. V deželnem zboru, na tistem častnem in važnem mestu, bi morebiti sedel rad marsikdo, pa ni vsak za to. Deželni zbornik, je treba, da je pošten in razumen človek na vse strani, učen, pa tudi vediti mora naše potrebe. nad vse pa je potreba, da ljubi svoj narod, ki ga namestva v zboru, ker le, ako ga zares ljubi, se bo tudi krepko za-nj potegoval, ne boje se nikake zamire in protivnosti. Slovenci, glejte, glejte, da ne boste volili tacih namestnikov, katerih ljubezen do naroda in poštenost serca vam ni popolnoma znana, da si z napčno volitvijo ne spletete šibe, ki bi vas morebiti pozneje hudo tepla. „Novice“ so prevzele hvalevredno nalogo, svetovati vam za deželne zборе pripravne može. Nadjam se tedaj, ker so moje želje čiste ko zlato, da ne bom razžalil blazega gospoda, ako imenujem danes očitno njegovo ime, in ga priporočam posebno Notranjcom za deželnega zbornika, in ta je: Gospod dr. Bučar, advokat v Postojni. Njegovo serce je blago, njegova glava modra, njegova pravičnost in poštenost znana, on vé tudi naše potrebe in ima verh tega še to lastnost, brez ktere bi ne smel nobeden sedeti v deželnem zboru, da je iskren domoljub, slaven Slovenec od nekđaj.

Iz Ljubljane 15. jan. — O trojnih zborih imamo danes omeniti, ki so bili poslednje dni tukaj. Ker nam pa zmanjkuje prostora za obsirne popise, naj povemo vse ob kratkem. — Kupčijska in obertnijska zbornica je

*) Opiraje se na to, kar je gosp. minister Schmerling 4. dan tega mesca poslancom iz Galicije rekel: „So wie die in der Druckschrift enthaltenen Wünsche, werden wir auch alle im privaten Wege an uns gelangenden Vorstellungen, sie mögen schriftliche oder mündliche sein, in gewissenhafte Prüfung und Erwägung ziehen, um in den Landesstatuten und den organischen Gesetzen, so weit es thunlich sein wird, die berechtigten Wünsche des Landes zu berücksichtigen“, se bo skušalo doveršiti take prošnje pismo, ktero smo že v poslednjem listu „Novic“ za potrebno spoznali. Vred.

imela 8. dan t. m. zbor, v katerem je na vprašanje dnarstvenega ministerstva: kako bi se mogel nadavek (ažijo) srebra za vselej odpraviti in bankovcom spet njih popolna veljava pridobiti? po predlogu gosp. Heimann-a odkritoserčno odgovorila, da čvetero je živa potreba: 1. naj vlada skusi si zaupanje ljudstva sopet pridobiti in ohraniti s tem, da 2. resno in popolnoma zapustí sedanje vladarstvo, ki se ne ujema več s potrebami sedanjega časa; naj 3. podeli cesarstvu ustavo (konstitucijo) od leta 1849, da bo tudi ljudstvo imelo v vladnih zadevah besedo, in 4. dunajska banka naj postane samostojna in neodvisna od vlade. Kdor je vprašan, ima pravico govoriti, pa tudi dolžnost, odkritoserčno razodeti bolezen in pošteno nasvetovati zdravilo. To je zbornica storila. — V zboru zgodovinskega društva 3. dan t. m. je gimnazijski ravnatelj gosp. Nečásek priobčil zanimive čertice iz življenja Metelkovega, po katerih je bil leta 1789 v Št. Kocijanu na Dolenskem rojeni, leta 1814 za mašnika posvečeni gospod 6 mescov za kaplana v Gorjah; leta 1817 je bil učitelj slovenskega jezika izvoljen, leta 1819 in 1820 je namestoval učitelja italijanskega jezika, po Vodniku je od leta 1819 prestavljal vladne oklice v slovenskem jeziku, leta 1825 je izdal veliko slovnico svojo, leta 1830 posebno slovensko slovnico za preparande ljudskih šol itd., zgodovino slov. slovstva je zapustil v rokopisu. Marljivi tajnik zgodovinskega društva gosp. Dimic je priobčil posnetke iz 16, v tukajšnjem muzeji shranjenih pisem znanega gosp. Janeza Primica (rojenega Kranjca), ki je bil licealne knjižnice skriptor in prvi učitelj slovenskega jezika v Gradcu. Tri slovenske in ostale nemške pisma obsegajo mnogo mičnega gradiva za slovstvo slovensko. Gosp. prof. Macun je pri tej priliki obljubil, za časnik zgodovinskega društva „Mittheil.“ toda v slovenskem jeziku spisati sestavek o prvem razvitku slovenščine na Štajarskem, kar nam je jako draga novica. — Družba za bolne kupčijske pomočnike je imela 6. t. m. svoj letni zbor, ki ga je gospod Ambrož kot vodja te družbe s krepkim odgovorom začel, ktereга načelo je bilo, da „sloga jači, nesloga tlači“; povedal je med drugim tudi, da je lani čez stroške družbi 641 gold. 77 kr. ostalo. Sklenjeno je bilo v tem zboru ples napraviti v pripomoč družbini kasi, ktera v svojem milostnem namenu mnoge podpore potrebuje. „Kupčijski bal“ bo tedaj gotovo spet letos se odlikoval v versti najbolj priljubljenih plesov.

Iz Ljubljane. „Novice“ dobivajo sedaj od vseh strani slovenske zemlje toliko spisov in dopisov, da ne morejo ž njimi tako hitro na dan kakor bi rade. Al o političnem časniku še ni duha ne sluha od nikodar. Res silno potreba je vsem Slovencom vsakodnevni časnik, v ktereга bi ogласi vseh gospósk po vsem Slovenskem prihajali, ker je nespametno nemškemu časniku, ki ne prihaja Slovencom v roke, prilikati slovenske naznanila. To mora biti zopet en zahtevek prihodnjega deželnega zbora. — V poslednjem zboru tukajšne hranilnice je bilo sklenjeno, da ne le samo kaki trije ljubljanski tergovci, kakor je dozđaj navada bila, naj bojo „izvoljeni“, iz hranilnice jemati dnarja na pósodo, ampak še več družih, ki so ravno tako terdni in pošteni kakor uni. To je prav, — zakaj to je bila ravno velika napaka, ktera pa, ne vemo zakaj? ni bila nikdar omenjena, da le kakim trem je bila hranilnica „dobra matka“, drugim pa ne. Zđaj bo več kupcov te pomoči (vsak do 30.000 gold.) deležnih, vendar v kasi mora vsaki dan okoli 50.000 gold. pripravljenih biti, ako ta ali uni hoče v hranilnici spravljene dnar nazaj imeti.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. Cesarski ukaz od 7. t. m. oklicuje p o m i l o s t e n j e na Ogerskem, Horvaškem, Slavonskem in Erdeljskem od 1. januarja 1859 zavolj političnih hudodelstev ali pregreškov obsojenih.